

REMISSYTTRANDE

2023-10-05

Dnr 0527/23

Er referens: Ju2023/01957

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande över Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF.

Brotsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerat förslag till direktiv på remiss och lämnar utifrån myndighetens roll som ansvarig för den europeiska statistiken inom området Crime and Criminal Justice följande yttrande rörande artikel 28 (Tillhandahållande av statistik).

Artikel 28, punkten 1: Ett system för insamling, framställning och spridning av statistik om brottsoffer.

Under den första punkten i artikel 28 anges att varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att inrätta ett system för insamling, framställning och spridning av statistik om brottsoffer. Statistiken ska innehålla uppgifter som är relevanta för tillämpningen av nationella förfaranden för brottsoffer, inbegripet åtminstone antalet och typen av anmälda brott och brottsoffrens antal, ålder, kön och typ av brott.

Ett sådant system kan, genom den löpande insamlingen av data om anmälda brott samt sammanställningen och publiceringen av den så kallade målsägarstatistiken, delvis anses vara på plats på Brå. Målsägarstatistiken omfattar publicering av årliga uppgifter om antalet brottsutsatta personer på brottsanmälan, personernas kön och ålder samt typ av anmält brott. Statistiken är dock av kvalitetsskäl begränsad till ett urval anmälda brott, främst sådana som riktas direkt mot person och där det går att sluta sig till att den brottsutsatta personen är en fysisk person. För vissa brott som exempelvis stöld- och bedrägeribrott har det inte varit möjligt att med säkerhet avgöra om det är en fysisk person eller ett enskilt företag (i båda fallen anges personnummer) som står bakom anmälan, varför de inte ingår i statistiken.

För ett fullgott uppfyllande av kravet på statistik enligt direktivet bedömer Brå att målsägarstatistiken skulle behöva utökas till att omfatta samtliga utsatta personer på brottsanmälan, vilket i sin tur skulle kräva ett kvalitets- och utvecklingsarbete i samarbete med uppgiftslämnande myndigheter (främst Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten). Kraven på utveckling av Brås statistikproduktion är många och det inte kan uteslutas att ett sådant utvecklingsarbete skulle kunna medföra undanträngningseffekter och påverka arbetet med andra önskvärda initiativ till statistikutveckling inom myndigheten.

Artikel 28, punkten 1: Information om hur brottsoffret har tillgått de rättigheter som fastställs i direktivet

Av den sista meningen i den första punkten framgår att systemet för att samla in, framställa och sprida statistik om brottsoffer också ska innehålla information om hur brottsoffer har tillgått de rättigheter som fastställs i direktivet. Brå har stor förståelse för behovet av att följa upp om brottsoffers rättigheter har uppfyllts på ett tillfredställande sätt, men finner att det är otydligt vilket typ av information som avses och med vilken metod denna ska samlas in. Exempelvis är det oklart om informationen som avses ska baseras på administrativa data eller undersökningar. Beroende på hur kravet uttolkas kan det potentiellt sett innebära ett mycket komplicerat och omfattande åtagande för medlemsstaterna, inte minst mot bakgrund av den mängd olika rättigheter som ska belysas. Med tanke på diversifieringen av rättigheter och skiftande rättssystem inom medlemsstaterna, bör man också betänka att möjligheten till adekvata statistiska jämförelser mellan länderna i denna fråga sannolikt är ganska liten.

Brå saknar idag strukturerade data om de rättigheter som omfattas av direktivet. I den mån det är administrativa data som efterfrågas handlar det således om insamling och sammanställning av en stor mängd uppgifter från flertalet myndigheter i olika faser av rättskedjan samt även andra aktörer. Ett sådant åtagande förutsätter uppbyggnaden av ett system för datainsamling inom ett helt nytt statistikområde, vilket skulle vara en mycket stor och kostsam uppgift både för Brå och andra berörda myndigheter. Det är därför viktigt att man noggrant väger de insatser som skulle krävas för att uppfylla kravet mot nyttan av den framtagna informationen. Bredden på den information som efterfrågas innebär dock att Brå inte nödvändigtvis är den lämpligaste myndigheten för att ansvara för insamling och analys av information om brottsoffrens tillgodosedda rättigheter. Som ansvarig myndighet för den europeiska statistiken på det kriminalpolitiska området är det naturligt att krav på statistik i första hand träffar Brå. Men när det gäller mer specialiserade områden har det förekommit att ansvaret för rapporteringen av EU-statistik också givits till andra myndigheter.

Brå gör vidare bedömningen att det är förenat med stora svårigheter och nästintill omöjligt att genomföra enkätundersökningar som med god kvalitet kan mäta om brottsoffrens rättigheter tillgodosetts. Det beror dels på att de stipulerade rättigheterna är så omfattande och diversifierade att frågebatteriet i en sådan undersökning skulle bli mycket långt och komplext, men också för att klimatet för enkätundersökningar är ogynnsamt, med tanke på sviktande svarsfrekvenser och en allmän enkättrötthet i samhället. Som statistikansvarig myndighet har Brå en skyldighet att ta hänsyn till uppgiftslämnarbördan och om möjligt minimera denna, både för den enskilde uppgiftslämnarens skull, och för att inte bidra till enkättrötthet som i förlängningen riskerar att påverka kvaliteten i alla samhällsviktiga enkäter. Brå gör därför bedömningen att nyttan med att genomföra statistiska undersökningar på området inte motiverar vad det skulle kosta i ekonomiska medel och i form av uppgiftslämnarbörda. Värdet av en statistisk undersökning på området ligger snarare i att signalera frågans betydelse, än att kunna generera användbar information.

Artikel 28, punkterna 2 och 4

Av den andra punkten i artikel 28 anges att medlemsstaterna ska samla in den statistik som avses i denna artikel till kommissionen (Eurostat) vart tredje år. Det framgår vidare av den fjärde punkten att Kommissionen (Eurostat) ska stödja medlemsstaterna i datainsamlingen, bland annat genom att fastställa gemensamma standarder för beräkningsenheter, beräkningsregler, gemensam uppdelning, rapporteringsformat och klassificering av brott.

Brå har inget att invända mot förfarandet som liknar annan insamling och spridning av europeisk statistik. Stödet från Eurostat kan verka för att statistiken som samlas in blir så harmoniserad som möjligt. Samtidigt vill Brå framhålla att det är viktigt att utvecklingsarbetet när det gäller just uppgifter om hur brottsoffer tillgått de rättigheter som

fastställs i direktivet genomförs med en bred representation av deltagare, både verksamhetsexperten och statistiker, från olika berörda myndigheter.

Detta yttrande avges av generaldirektör Mattias Larsson efter föredragning av enhetschef Louise Ekström. I beredningen av yttrandet har även verksamhetsområdeschef Björn Borschos och enhetschef Thomas Hvitfeldt deltagit.

Mattias Larsson

Louise Ekström